

Titulació	Tipus	Curs
Arqueologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Pedro Castro Martínez

Correu electrònic: pedro.castro@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Sense requisits previs.

Objectius

1. Definir la noció de "complexitat" aplicada a societats estudiades per l'arqueologia.
2. Considerar les dinàmiques històriques de societats àgrafes que suposen expansions territorials, integracions interterritorials, sistemes-món i relacions de dependència centro-perifèria, les seves bases materials i les seves configuracions polític-ideològiques.
3. Considerar les dinàmiques històriques de societats àgrafes que suposen crisis i col·lapses, trajectòries de creixement-decreixement, agregació-desagregació, centralització-descentralització, així com conjuntures de catàstrofes i epidèmies.
4. Presentar les posicions teòriques i les metodologies utilitzades en els estudis des de l'arqueologia prehistòrica sobre els temes tractats.
5. Presentar i analitzar alguns casos de societats àgrafes, objecte d'estudis des de l'arqueologia prehistòrica, que il·lustrin els temes tractats, en geografies i temps històrics diferents.

Competències

- Contextualitzar els conceptes de la teoria arqueològica i el seu origen, i distingir els principals debats epistemològics i metodològics en les ciències socials.
- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
2. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
3. Avaluar críticament les fonts i els models teòrics.
4. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
5. Dominar els processos de canvi que es produeixen a la prehistòria.
6. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
7. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
8. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
9. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
10. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
11. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
12. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

1. "Complexitat" en Arqueologia.
2. Dinàmiques històriques de Gènesis i Finals i les Societats Àgrafes.
3. Expansions Territorials i Integracions Territorials: Bases Materials i Configuracions Polític-Ideològiques.
4. Sistemes-món i relacions de dependència i de centre-perifèria.
5. Catàstrofes i Epidèmies: Implicacions i conseqüències en Societats Prehistòriques.
6. Trajectòries de creixement-decreixement, agregació-desagregació, centralització-descentralització, estratificació-horitzontalitat.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	45	1,8	5, 6, 7, 8
Tipus: Supervisades			
Activitats pràctiques d'aula	15	0,6	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11

1. Classes expositives sobre els continguts enunciats en el temari. Plantejament freqüent de temes per al debat a l'aula.

2. Exposició dels treballs sobre casos concrets i debat i comentari a l'aula.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes compleixin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig individual	25	10	0,4	2, 3, 4, 10, 11, 12
Exposició pública i debat	25	20	0,8	3, 11
Treball temàtic escrit	50	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

1. Un treball escrit, individual o en grup, sobre un cas. Possibilitat de recuperació

2. Una exposició a classe dels continguts del treball.

3. Intervenció individual breu al voltant de qüestions referides alguns dels temes desenvolupats a classe

En el moment de realització/lliurament de cada activitat avaluable, s'informarà (Campus Virtual) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

La qualificació de No avaluable s'aplicarà sempre que no s'hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

En cas que es realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Moodle, Teams, etc. El professorat vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Avaluació única

Tot/tota estudiant es podrà acollir a la possibilitat d'una avaluació única, que es realitzarà en la data assenyalada per la facultat. L'avaluació única

constarà de les següents proves, amb el pes indicat entre parèntesi:

-Examen amb qüestions sobre el temari (40%)

-Comentari d'un text-1 (30%)

-Comentari d'un text-2 (30%)

Possibilitat de recuperació, amb les mateixes proves.

Bibliografía

Bibliografía básica

CASTRO-MARTINEZ, Pedro V., GILI, Silvia, LULL, Vicente, MICÓ, Rafael, RIHUETE, Cristina, RISCH, Roberto. & SANAHUJA YLL, Mª Encarna (2001), "Teoría de la producción de la vida social. Un análisis de los mecanismos de explotación en el sudeste peninsular", *Astigi Vetus*, 1, pp. 13-54.

CASTRO MARTINEZ, Pedro V., ESCORIZA MATEU, Trinidad, OLTRA PUIDOMENECH, Joaquim, OTERO VIDAL, Montse y SANAHUJA YLL, Mª Encarna (2003). "¿Qué es una ciudad? Aportaciones para su definición desde la prehistoria", *Geocrítica-Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, VII, 146 (10).

CASTRO-MARTÍNEZ, Pedro V., ESCORIZA-MATEU, Trinidad, SANAHUJA YLL, M. Encarna (2006), *Contra la Falsificación del Pasado Prehistórico*, Instituto de la Mujer, Madrid.

CASTRO-MARTINEZ, Pedro V.; ESCORIZA MATEU, Trinidad (2009), "Lugares Reales y Lugares Ideales. Mujeres y Hombres: Realidad e Ideología en Arqueología", *Cuadernos de Prehistoria de la Universidad de Granada*, 19: 37-64.

CASTRO-MARTINEZ, Pedro V.; ESCORIZA MATEU, Trinidad (2014), "Por una Arqueología Social, contra las Manipulaciones Convenientes", *Arkeogazte. Revista de Arqueología*, 4: 25-42.

CHAPMAN, Robert W. (2010), *Arqueologías de la complejidad*. Bellaterra, Barcelona.

CHILDE, Vere G. (1950), "The Urban Revolution", *Town Planning Review*, 21 (1), pp. 3-17.

CHILDE, Vere G. (1954 [1936]), *Los orígenes de la civilización*. Fondo de Cultura Económica, México (2ª edición).

ESTEVEZ ESCALERA, Jordi (2005), *Catástrofes en la Prehistoria*, Bellaterra, Barcelona.

FLANNERY, Kent (1975), *La evolución cultural de las civilizaciones*. Anagrama, Barcelona. Original (1972), "The Cultural Evolution of Civilizations", *Annual Review of Ecology and Systematics* 3, pp. 399-426.

FRANK, Andre G. and Barry GILLS (1993), *The World System: 500 years or 5000?*, London: Routledge.

FRIED, Morton (1985 [1960]), "Sobre la evolución de la estratificación social y del Estado", en Llobera, J. R. (ed.), *Antropología Política*. Anagrama, Barcelona, pp. 133-154.

GRAEBER, David (2012), *En deuda: una historia alternativa de la economía*, Ariel, Barcelona.

GRAEBER, David, & David Wengrow (2021), *El amanecer de todo: Una nueva historia de la humanidad*, Ariel, Barcelona.

GUIDI, Alessandro (2000), *Preistoria della complessità sociale*. Editori Laterza, Bari.

MARX, Karl (1989 [1857]), "Introducción" a las *Grundrisse*". Anexo en *Contribución a la crítica de la economía política*. Progreso, Moscú.

MEILLASSOUX, Claude (2000 [1977]), *Mujeres, Graneros y Capitales*, Siglo XXI, México DF.

RENFREW, Colin i BAHN, Paul, (1993), *Arqueología. Teorías, Métodos y Práctica*. Akal, Madrid.

SERVICE, Elman (1984 [1975]), *Los orígenes del Estado y de la civilización. El proceso de la evolución cultural*. Alianza Universidad, Madrid.

TAINTER, Joseph (2003), *The Collapse of Complex Societies*, Cambridge University Press, Cambridge.

Programari

Word, Power Point, lector de PDF, navegador internet

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(PCAM) Pràctiques de camp	1	Català/Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt